

ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტისა და ჰალლეს
მარტინ ლუთერის უნივერსიტეტის მიერ,
დედოფლისწყაროს მუნიციპალიტეტში, 2022
წელს ჩატარებული ერთობლივი არქეოლოგიური
სამუშაოების
შუალედური ანგარიში

პროფ. პაატა ბუხრაშვილი
(ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტი)
paata@iliauni.edu.ge

მიმდინარე საანგარიშო 2022 წელს, იღიას სახელმწიფო უნივერსიტეტში შემუშავებული სასწავლო-კვლევითი პროექტის – „კავკასიაში სახელმწიფოებრივობის სათავეებთან“ ფარგლებში, გაერთიანებული ქართულ-გერმანული არქეოლოგიური ექსპედიცია,¹ რომლიც ქართველი და გერმანელი პროფესორებისა და სტუდენტებით არის დაკომპლექტებული და რომელიც ფინანსდება გერმანულის ფონდის (<https://www.gerda-henkel-stiftung.de/>), გერმანიის აღმოსავლური საზოგადოების (<http://www.orientgesellschaft.de/>) და ჰალლეს უნივერსიტეტის (<https://www.uni-halle.de/>) მიერ, 2017-2021 წლებში დაწყებული გათხრითი სამუშაოების განახლებას გეგმავდა:

1. სოფ. სამრეკლოს მახლობლად მდებარე ე. წ. „საყარაულო სერზე“ და
2. მთა „ნაზარლებზე“, წინა წლებში გამოვლენილი სამლოცველოს შესასწავლად.

საქმე იმაში გახლავთ, რომ აღნიშნული საერთაშორისო საუნივერსიტეტთაშორისო პროექტი, ბოლონიის პროცესი² შემადგენელი ნაწილია და თავისი შინაარსით სამეცნიერო-კვლევითი და სასწავლო ხასიათისაა, რაც თავის მხრივ გულისხმობს სასწავლო და სამეცნიერო-კვლევითი პრაქტიკული სამუშაოების კალენდარულ თანხვედრას.

ანუ, ხსენებული პროექტის პრაქტიკული (საველე-გათხრითი სამუშაოები) ნაწილის განხორციელება, მხოლოდ სასწავლო სემესტრულ პერიოდებს შორისაა შესაძლებელი, კერძოდ კი, მხოლოდ აგვისტო-სექტემბრის თვეებში.

გამომდინარე ყოველივე ზემოთ თქმულიდან, ჯერ კიდევ მიმდინარე წლის დასაწყისში, 2022 წლის თებერვალ-მარტში,

¹ ექსპედიციის შემადგენლობა: პროფ. პაატა ბუხრაშვილი (ექსპედიციის ხელ-ი, იღიას სახ. უნივერსიტეტი), პროფ. ფელიქს ბლოხერი (ჰალლეს უნივერსიტეტი), დოქტ. სიმონე არნორლი (ჰალლეს უნივერსიტეტი), ზურაბ ცევიტონიძე (იღიას სახ. უნივერსიტეტის მოწეული ლექტორი), დოქტ. საბინა ბროდეპუქერი (ციურიში, შვეიცარია), დოქტ. რენე კუნცე (ჰალლეს უნივერსიტეტი), პაიკო შტაინგანდი (Steichardt & Wedekind), შორენა დავითაშვილი (სადოქტორო პროგრამის სტუდენტი), იღიას სახ. უნივერსიტეტი), ლიკა ლოლაშვილი (სამაგისტრო პროგრამის სტუდენტი), იღიას სახ. უნივერსიტეტი), ელენე დავითაშვილი (სტუდენტი), იღიას სახ. უნივერსიტეტი), ბერტრას ვოლლნი (სამაგისტრო პროგრამის სტუდენტი), ჰალლეს უნივერსიტეტი), იულია ფაშერი (სამაგისტრო პროგრამის სტუდენტი), პალლეს უნივერსიტეტი), სამანტა პეტრელა (სამაგისტრო პროგრამის სტუდენტი), კლაუდია მიულერი (სამაგისტრო პროგრამის სტუდენტი), როლანდ ფრანკი (სამაგისტრო პროგრამის სტუდენტი), მორიც ნოიბაუერი (სამაგისტრო პროგრამის სტუდენტი).

² ევროპის ქვეყნების განათლების სისტემების დაახლოებისა და ჰალლესის კონკრეტული სტუდენტის პროცესი.

აღნიშნულ ორ უნივერსიტეტს შორის შედგა საველე გათხრითი სამუშაოების ჩატარების გრაფიკი³ რომელიც, გამომდინარე ორი საკულტო ძეგლის ხასიათიდან, განისაზღვრა ორ ნაწილად:

1. „საყარაულო სერი“ – 2022 წლის 03 აგვისტოდან 31 აგვისტომდე პერიოდი. ამასთანავე, განისაზღვრა, რომ ამ ძეგლზე, კალენდარულად ამავე დროს, დაგევმილ საველე სამუშაოებში ჩაერთვებოდნენ, VolkswagenStiftung-ის მიერ დაფინანსებული⁴ და ამავე პერიოდში საქართველოსა და სომხეთში მიმდინარე საერთაშორისო საზაფხულო სადოქტორო სკოლის მუშაობაში მონაწილე დოქტორანტები.

2. მთა „ნაზარლებზე“ წინა წლებში გამოვლენილი გვიანი ბრინჯაო-ადრე რკინის ხანის სამლოცველოს პირველი ეტაპის გათხრითი სამუშაოების დასრულება – 2022 წლის 21 აგვისტოდან 20 სექტემბრამდე პერიოდი.

შესაბამისად, მიმდინარე წლის 22 აგვისტოდან - 31 აგვისტომდე პერიოდში, განსაზღვრული იყო პარალელურად მოქმედი VolkswagenStiftung-ის საერთაშორისო სადოქტორო სკოლის მსმენელთა პრაქტიკული ჩართვა ორივე ძეგლზე დაგევმილ არქეოლოგიურ სამუშაოებში.

აქვე განვმარტავთ, რომ ორივე ძეგლს, სახელმწიფოსგან უკვე მინიჭებული აქვს უძრავი კულტურული მემკვიდრეობის ძეგლის სტატუსი, რაც თავის მხრივ გულისხმობს იმას, რომ სტატუსის მიმნიჭებული დაწესებულების სათანადო რეესტრში, ჩვენს მიერ, წინა წლებში მიწოდებული ანგარიშების საფუძველზე, ზუსტადაა დაფიქსირებული ორივე ძეგლის შესაბამისი კოორდინატებიცა და ტერიტორიალური მდებარეობა, თანმდევი ნახაზებითურთ.

არსებული კანონმდებლობის შესაბამისად, მიმდინარე წლის 6 ივნისს, მოთხოვნილი ჩამონათვალის შესაბამისად, კულტურული მემკვიდრეობის დაცვის სააგენტოში, საველე გათხრითი სამუშაოების ჩასატარებელი სამუშაოების ნებართვის მისაღებად, ჩვენს მიერ შემოტანილი იქნა ყველა საბუთი:

1. განცხადება გენ. დირექტორის სახელზე;
2. კვლევითი სამუშაოების გეგმა პროექტი;
3. კვლევითი სამუშაოების მცირე გეგმა-პროექტი;
4. თანხმობა დედოფლისწყაროს მუნიციპალური მუზეუმიდან მოპოვებული არქეოლოგიური მასალის მასალის განთავსების თაობაზე.

³ რომლის მიხედვითაც, კულტურული მემკვიდრეობის დაცვის სააგენტოსგან მოვითხოვთ არქეოლოგიური სამუშაოების სანებართვო მოწმობა მიმდინარე წლის 01.08-იდან 01.10-მდე.

⁴ <http://portal.volksvagnstiftung.de/search/projectPDF.do?projectId=9987>

5. თანხმობა, ადგილ „საყარაულო სერი“-ს მფლობელისგან, მის კუთვნილ მიწაზე არქეოლოგიური სამუშაოების ჩატარების თაობაზე.

6. თანხმობა, მთა „ნაზარლები“-ს მოიჯადარისგან, მის ტერიტორიაზე არქეოლოგიური სამუშაოების ჩატარების თაობაზე.

7. სახელმწიფო მოსაკრებელის (100 ლ) გადახდის დამდასტურებელი ქვითარი.

ყველაფერი ამის შემდეგ, ჩვენგან დამოუკიდებელი მიზეზების გამო, დამატებით წარმოსადგენი გახდა დამატებითი თანხმობის დოკუმენტები სახელმწიფო ქონების ეროვნული საგენტოდან და დედოფლის სახელის მუნიციპალიტეტის მერიიდან იმ ტერიტორიების შესახებ, სადაც მდებარეობს აღნიშნული ძეგლები; და რომლებიც სარგებლობაში უკვე გაცემული აქვს აღნიშნულ უწყებებს კერძო მფლობელებზე (რომელთა ნოტარიანულად დამოწმებული თანხმობები, ჩვენს მიერ წარმოდგენილი იყო 6 ივნისს საერთო დოკუმენტაციასთან ერთად).

ჩვენს მიერ, ახალ ხსენებული დოკუმენტაციის წარმოდგენის შემდეგ, საქართველოს კულტურული მემკვიდრეობის საგენტომ, ჩვენს სახელზე გასცა არქეოლოგიური სამუშაოების სანებართვო მოწმობა № 6/12/51, რომლის მოქმედების ვადადაც განისაზღვრა პერიოდი მიმდინარე წლის 09 სექტემბრიდან 9 ნოემბრის ჩათვლით.

ნებართვის მიღების მომენტისთვის (09.09.2022) კი, ჩვენი ექსპედიცია (რომელიც წინდაწინ შემუშავებული კალენდარული გეგმის მიხედვით უკვე ამა წლის აგვისტოს პირველი რიცხვიდან მიმდინარეობდა) უკვე დასასრულს უახლოვდებოდა.

ამიტომ, გერმანული მხარის (რომელიც წარმოადგენს ექსპედიციის დამფინანსებელ მხარეს) თხოვნით გადაწყდა, რომ მიმდინარე წელს გათხრითი საველე სამუშაოები არ ჩატარებულიყო და ამ წლის სამუშაოებისთვის გამოყოფილი დრო, მთლიანად წინა წლებში მოპოვებული მასალის კამერალურ დამუშავებისთვის დაგვეთმო.

აღნიშნულ სამუშაოებში, ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტის და მარტინ-ლუთერის უნივერსიტეტის პროფესორ-მასწავლებლებისა და სტუდენტებთან ერთად (რომელთაგანც არის დაკომპლექტებული ექსპედიცია) მონაწილეობა მიიღეს, Volkswagen Stiftung-ის მიერ დაფინანსებული სადოქტორო სკოლის მსმენელებმაც.

გაცნობებთ, რომ ერთობლივმა ქართულ-გერმანულმა ექსპედიციამ, მიმდინარე წლის 03 აგვისტოდან 27 სექტემბრის პერიოდში მუშაობის მანძილზე, კამერალურად დაამუშავა 2017-2021 წლებში ჩვენს მიერ მოპოვებული არქეოლოგიური მასალა,

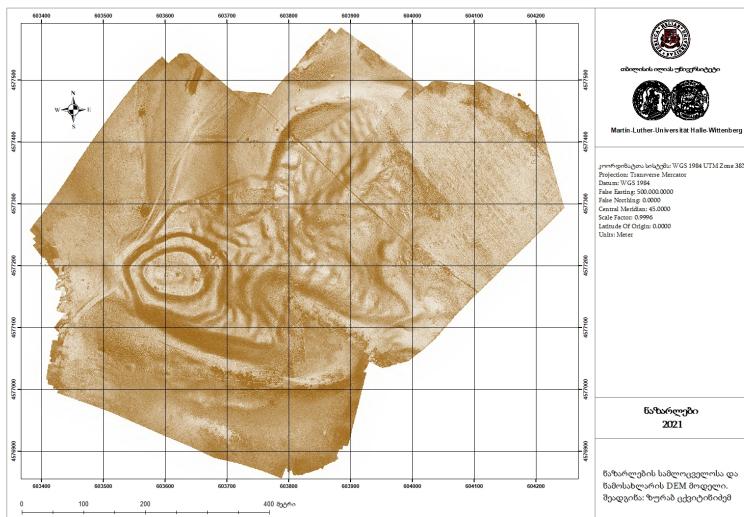
რომელიც განთავსებულია დედოფლისწყაროს მუნიციპალური მუზეუმისა და ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტის სამეცნიერო-კვლევითი ბაზის საცავებში.

გაიწმინდა ძეგლზე მოპოვებული ბრინჯაოს მასალა და შეძლებისდაგვარად აღდგა კერამიკის ნაწარმი.

აგრეთვე, გერმანიის ქალაქ მანჰაიმის ლაბორატორიაში დამუშავდა ძეგლების ტერიტორიიდან აღებული ორგანულ ნიმუშები.

ამასთანავე, კულტურული მემკვიდრეობის დაცვის ეროვნულ სააგენტოს გვინდა მოგმართოთ თხოვნით, რომ თუ ეს შესაძლებელია, თქვენგან ჩვენდამი მონიჭებული არქეოლოგიური სამუშაოების სანებართვო მოწმობას № 6/12/51, რამდენადაც მიმდინარე 2022 წელს იგი არ გამოგვიყენებია და ჩამოთვლილ ძეგლებზე არ გვინარმოებია გათხრითი სამუშაოები, გადავვივადოთ მომდევნეო კალენდარულ 2023 წლის 01.08-01.10 პერიოდისთვის, როდესაც ჩვენს ორივე უნივერსიტეტს, გამომდინარე თავისი აკადემიური საქმიანობიდან, შეუძლია ანარმონს საველე გათხრითი სამუშაოები ხსენებულ ძეგლებზე.

გარდა ამისა, ექსპედიციამ გადაიღო ნაზარლების სამლოცველოსა და ნამოსახლარის სრული ორთოფოტო, რის საფუძველზეც მომზადდა DEM (Digital Elevation Model) მოდელი, რომელიც სრულად ნარმოაჩენს ძეგლის დაგეგმვების დეტალებს. ამის საფუძველზე მომზადდება სამეცნიერო ნაშრომი ნაზარლების ურბანულ განვითარებასა და ლანდშაფტურ არქეოლოგიაზე.

ლიტერატურა

ბუხრაშვილი პ. და სხვ. 2017

ბუხრაშვილი პ. ბლოხერი ფ., ცქვიტინიძე ზ., დავითაშვილი შ., (2017) ნაზარლების ნაქალაქარზე ჩატარებული ქართულ-გერმანული არქეოლოგიური ექსპედიციის ანგარიში, ამირანი XXX, თბ. 2017 გვ. 5-17

ბუხრაშვილი პ. და სხვ. 2018

ბუხრაშვილი პ., ბლოხერი ფ., ცქვიტინიძე ზ., დავითაშვილი შ., (2018) მთა „ნაზარლებზე“ (დედოფლისწყაროს მუნიციპალიტეტი) მიმდინარე ქრთულ-გერმანული ერთობლივი არქეოლოგიური ექსპედიციის 2018 წლის სამუშაოების მოკლე ანგარიში; ამირანი XXXI, თბ. 2018; გვ. 5-27

ბუხრაშვილი პ. და სხვ. 2020

ბუხრაშვილი პ., ბლოხერი ფ., ცქვიტინიძე ზ., დავითაშვილი შ., ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტისა და ჰალლეს მარტინ ლუთერის უნივერსიტეტის მიერ, დედოფლისწყაროს მუნიციპალიტეტში 2019 წლის ჩატარებული ერთობლივი არქეოლოგიური სამუშაოების მოკლე ანგარიში., ამირანი XXXII, თბ. 2020; გვ. 9-23

ბუხრაშვილი პ. ბახსოლიანი ნ., 2022

ბუხრაშვილი პ., ბახსოლიანი ნ., „ორნამენტირებული“ ორპირი ცული ნაზარლების სამლოცველოდან/Ornamented double ax from the Nazarlebi sanctuary, ამირანი XXXVI, მონრეალი/თბილისი. 2022, გვ. 62-79

Arnhold et al. 2019

Simone Arnhold, Paata Bukhrashvili, Shorena Davitashvili, Bericht zu den Ausgrabungen in Samreklo Municipalität Dedoplistskaro 2019. Amirani XXXII, 2019, 5-8

Arnhold et al. 2020

Simone Arnhold, Paata Bukhrashvili, Jörg Faßbinder, Zurab Tskvitinidze, Jonas Abele, Shorena Davitashvili, Untersuchungen in Samreklo, Georgien 2019. Mitteilungen der Deutschen Orient-Gesellschaft 152, 2020, 111–123

Bukhrashvili P. et al. 2019

Bukhrashvili P., Blocher F., Tskvitinidze Z., Davitashvili Sch., Ausgrabungen in Nazarlebi, Kachetien (Georgien) 2017 und 2018, Mitteilungen der Deutschen Orient- Gesellschaft zu Berlin (MDOG) 151, 2019, 271-294

Bukhrashvili P. et al. 2020

Bukhrashvili P., Blocher F., Tskvitinidze Z., Davitashvili Sch., Ausgrabungen in Nazarlebi, Kachetien (Georgien) 2019, Mitteilungen der Deutschen Orient- Gesellschaft zu Berlin (MDOG) 152, 2020, 125 - 149

Brodbeck-Jucker 2019

Sabina Brodbeck-Jucker, Die Keramik von Udabno, Bonn 2019

Jörg Fassbinder 2020

Jörg Fassbinder, Magnetometerprospektion der spätbronze- bis früh-eisenzeitlichen Fundstelle Nazarlebi, Shiraki-Ebene, Kachetien, Georgien (2018) Mitteilungen der Deutschen Orient- Gesellschaft zu Berlin (MDOG) 152, 2020, 150 - 154

Ludwig 2010

Nadine Ludwig, Ostgeorgische Fundplätze des 1. Jahrtausends v. Chr., Langenweißbach 2010